

general. Fixem-nos si no en algunes de les fonts utilitzades en aquests dos llibres. Pere Sala analitza de l'empresa Manufacturas del Corcho, i de les que varen precedir, els Llibres Majors i Diaris de Comptabilitat, les Actes dels consells d'administració i de les juntes d'accionistes, els llibres i esborranys de control, assaig i registre tècnic, el fons d'escriptures. Joaquim Alvarado, al seu torn, estudia de l'empresa Bech de Careda d'Agullana els llibres diaris, correspondència comercial, llibres d'inventaris i balanços i libretes de salaris. Quan llegiu aquests llibres comprovareu el suc que els investigadors poden treure d'aquests documents.

Per tant s'han estudiat fons d'una mateixa tipologia per publicar dos llibres ben diferents. El primer, guanyador de la 1a Beca Museu del Suro de Palafrugell, ha fet, manllevant les paraules del mateix autor, «un retrat el més aproximat possible de com es desenvolupà el negoci del suro al quadrant nord-occidental de l'actual comarca de l'Alt Empordà, coneguda entre la gent del suro com la Frontera». El segon, també seguint paraules del mateix autor, ha fet «la història de la major empresa espanyola del suro de tots els temps» i «el model per excel·lència de la industrialització del suro a Europa».

Dolors Grau i Ferrando

L'origen menestral de Celrà

CAMPS I SAGUÉ, Lluís.

Els castells i masos de Celrà.

Taller d'Història de Celrà

Ajuntament de Celrà.

Col·lecció de monografies, núm. 5.

2004, 163 pàgines.

El Taller d'Història de Celrà posa de nou al nostre abast un bocí de la història d'aquesta població del Gironès. La publicació d'un nou llibre, en una ja fecunda i consolidada col·lecció de monografies, ens apropa, en aquest cas, als orígens feudals de la població i també al seu passat menestral i agrícola, amb l'anàlisi i catalogació dels masos i masies conservats a l'actual terme municipal. El seu autor, Lluís Camps (*Educació i ensenyament a Celrà, Celrà, 1999*), bon coneixedor del territori i de la seva gent, ens presenta un llibre rigorós, ben documentat i amè, tres qualitats sempre difícils de trobar en un estudi d'aquestes característiques.

Són especialment destacables els primers capítols, enterament dedicats a l'origen i formació del primitiu nucli poblacional i urbà de Celrà (des del segle IX), sorgit a l'entorn de l'antic temple de Sant Feliu, i també de la seva sagrera. Gràcies a la informació recollida per l'autor en els darrers anys tenim, per primera vegada, una aproximació real sobre l'origen i l'evolució històrica i estruc-

tural de les fortificacions medievals de la vila (castells de Barbavella, de Celrà, de Palagret i la Torre Desvern), com també sobre les possessions que durant segles van tenir a la població diverses institucions (Pia almoïna del pa, senyoria de Cervià i l'abadia de sant Feliu de Girona).

La segona part de l'obra està completament dedicada a l'anàlisi de l'ocupació i explotació del territori, amb una especial atenció a l'anàlisi i catalogació exhaustiva dels molins, masos i masies existents al municipi en els darrers segles. Emprant un criteri topogràfic, de clar origen medieval, s'enumeren i estudien la història i l'evolució dels masos de la vall de Reixach, del Coll Nonell, del veïnat de Mas Serra, de la Vila, els de Torrent dels Gorgs, els de les valls d'Aguiló i de Palagret i, finalment, els de la Cabanya i del Pla de Celrà.

La part final, dedicada a l'estudi de la menestralia, la toponímia antiga —un element imprescindible per a la investigació i recuperació del passat—, la demografia i els antics cadastres, ens proporcionen un marc de fons definitiu que fan més comprensibles les relacions —no sempre fàcils— de tipus social i econòmic d'aquest període històric.

En una època de profunds canvis socials, econòmics i urbanístics a la població de Celrà —uns canvis no

sempre humanament comprensibles—, aquesta obra ens evoca amb un profund rigor l'origen menestral de la localitat, a més de transmetre i conservar per a les generacions actuals i futures (gràcies a l'abundant aparat gràfic i documental) un important patrimoni: l'herència del passat de tots els antics habitants de Celrà.

Narcís M. Amich Raurich

Josep M. Mateu mostra el batec de Banyoles

Fotògrafs banyolins. Josep M. Mateu. Cinquanta anys amb blanc i negre.

Rigau Editors.
Girona, 2004.
108 pàgines.

Una empresa privada, Rigau Editors, inicia amb aquest volum una col·lecció sobre fotògrafs banyolins, uns mesos després que una altra iniciativa privada, la de l'editor Àngel Madrià, homenatgés un altre fotògraf, en aquest cas de Cassà de la Selva. Vull remarcar ambdues iniciatives atès que, tant en un cas com en l'altre, els dos fotògrafs escollits, Josep M. Mateu i Manel Miralles, són persones vives. I ho vull ressaltar perquè els dos autors, a banda de la gran qualitat que testimonien els seus treballs, poden aportar informacions sobre la realitat

zació de les pròpies imatges que els confegeix un valor afegit molt important.

La selecció d'imatges de Josep M. Mateu —a cura, per cert, de la seva néta, Mireia Muñoz Mateu— mostra cinquanta anys de la vida banyolina, dels anys trenta als anys vuitanta. Sobretot, però, se centra en dues dècades, la dels anys cinquanta i la dels anys seixanta. Com en tot recull historicista podem copsar la transformació urbanística i social de la vila. També immortalitza personatges populars com en Paulí, amb la sempiterna boina de carlista; i retrata nens, joves i avis. I evidentment reviu festes populars, algunes ja extingides com «tirar a bateig». Però sobretot ens ensenya el llac, reflectit des de totes les perspectives possibles, al llarg de totes les hores del dia i en totes les èpoques de l'any.

L'exercici de fotògraf era el mitjà de subsistència de Josep M. Mateu, però indubtablement era també

la seva passió. Aquesta barreja entre feina i afecció es nota, com en tantes d'altres vessants de la vida, en el resultat. En el llibre ho veiem. Les imatges publicades transmeten una gran força. Sobretot perquè en gairebé totes

cerca tant la profunditat com ho fan els autors d'una obra pictòrica clàssica. Són excel·lents pel que fa al seu enquadrament i en la majoria hi podem traçar línies que divideixen simètricament el paper revelat. Un altre tret que voldria destacar és que Josep M. Mateu no improvisa gairebé en cap moment, ni tan sols busca la sensació d'improvisació quan hi apareixen personatges. La gent sap que sortirà a la fotografia i Josep M. Mateu el que cerca, i aconsegueix, és la complicitat entre el retratat i la màquina.

Destacaria moltes de les peces d'aquest recull, però em quedo amb la que apareix en les guardes del llibre, en la quals es veu un jove i jove Josep M. Mateu treballant en el seu laboratori. Una imatge a hores d'ara ja antropològica, perquè recull un ofici extingit: les galeries locals de fotografia en blanc i negre.

Dolors Grau i Ferrando

L'herència dels castells medievals

Actes del Congrés «Els castells medievals a la Mediterrània nord-occidental».

Museu Etnològic del Montseny, 2004.

L'edició de les *Actes del Congrés «Els Castells Medievals a la Mediterrània nord-occidental»* sorgeix d'un objectiu clar i concís que els mateixos coordinadors del congrés, celebrat a Arbúcies entre els dies 5 i 7 de març de 2003, expressen en la introducció: que aquestes actes siguin «una publicació de referència per a la investigació emergent dels castells de Catalunya».

Tant el congrés com les actes que presentem es consideren continuadores del compendi publicat ja fa una trentena d'anys per Pere Català i Roca, *Els castells catalans*. Aquestes actes en recullen l'herència, però fan un pas més enllà: actualitzen l'obra de Pere Català. Cal dir que aquesta actualització és fruit —i els coordinadors en són conscients— del renovat interès pels castells que es dona arreu del marc territorial de referència, la Mediterrània nord-occidental, i sobretot pels avenços científics produïts en i gràcies al desenvolupament de l'arqueologia medieval.

El considerable nombre de ponents i comunicants que van participar en el congrés es constata també en l'edificació de les actes, que